

کلمه وزارت مالیه اضافه شود والا دیوان محاسبات بموجب این ماده دارای يك حق بزرگی خواهد شد که مجلس شورا هم آن حق را ندارد.

حاج شیخعلی - آقایان اشتباه می کنند که دیوان محاسبات فقط طرف است با وزارت مالیه در صورتیکه اینطور نیست دیوان محاسبات باید بحساب تمام وزارت خانه ها رسیدگی کند و ممکن است که در حساب يك وزارت خانه در وقتی که بحساب او رسیدگی میکند يك نقض قانونی مشاهده کند در اینصورت چه عیب دارد که دیوان محاسبات حق داشته باشد آن نقض قانونی را اخطار نماید.

آقا شیخ ابراهیم - اینکه میفرمایند هر گاه خلاف قانونی دید اخطار بکنند این نظارت نظارت نیست نظارت این است که حق تفتیش داشته باشد و مکلف باشد که رسیدگی بکند و ببیند که نقض قانون شده است یا نه و اینکه هر گاه این اداره مطلع شد که در فلان اداره يك نقض قانونی شده است حق داشته باشد اخطار نماید نظارت نیست اختصاص باین اداره هم ندارد هر اداره ای از ادارات دولتی که در يك اداره دیگر نقض قانونی مشاهده کرد حق دارد اخطار کند تفحص و تفتیش هم نیست و عیب ندارد.

فهییم الملک - از این نقطه نظر که باید تمام ادارات دولتی این کار را بکنند و این مطالب کلیت داشته باشد لابد دیوان محاسبات هم در تحت آن کلیت و عموم خواهد بود دیگر لازم بند کر نیست و حال اینکه مقصود از این ماده این است فقط دیوان محاسبات در حوزه و حدود خودش در ضمن اینکه تفتیش میکند اگر نقض قانونی در ادارات وزارت مالیه ببیند میتواند اخطار کند از اینجهت کلمه وزارت مالیه باید افزوده شود تا اینکه دیوان محاسبات موافق قوانین و نظامنامه ها در ضمن تفتیش و نظارت خودش که میکند این نکته را هم ملتفت باشد و اگر نقض قانونی در ادارات وزارت مالیه دید اخطار نماید مجدداً ماده (۴۱) با اصلاح ذیل خوانده شد.

دو کرد دیوان محاسبات در ضمن اجرای وظائف خود نقضی در اجرای قوانین و نظامنامه های ادارات دولتی راجع بوزارت مالیه مشاهده کند بوزارتخانه متبوعه آن اخطار مینماید.

رئیس - رأی میگیریم بر ماده (۴۱) بطریق که که کمیسیون پیشنهاد کرده است با اصلاحی که بتقاضای مخبر کمیسیون شد - سائیکه موافقت قیام نمایند.

[اغلب قیام کردند و تصویب شد.]

ماده ۳۸ و ۳۹ پیشنهاد وزیر به عیارت ذیل قرائت شد.

ماده ۳۸ - دیوان محاسبات در موقع تسلیم محاسبات صورت موادی را که بقید احتیاط ثبت کرده بضمیمه صورت مشاورات مربوط بآن بهیئت رئیس مجلس شورای ملی پیشنهاد می کند.

ماده ۳۹ - علاوه بر وظایف مذکوره اگر وظایف دیگری بواسطه قوانین موضوعه بديوان محاسبات راجع شود اجراء خواهد کرد این دو ماده را کمیسیون

حذف کرده بود که اولی در جای خودش ذکر میشود و دومی قانونی نیست.

رئیس - رأی می گیریم بر اینورت کمیسیون که پیشنهاد کرده است ماده ۳۹ از قانون دیوان محاسبات حذف شود کسانی که موافقت باین پیشنهاد قیام نمایند.

(اغلب قیام کردند و تصویب شد)

رئیس - بقیه شور در این قانون میماند برای جلسه آتی.

استفانامه آقای لواء الدوله از عضویت کمیسیون به عیارت ذیل خوانده شد

چون اعضاء کمیسیون بودجه اقلاً باید اطلاعی از عمل مالیه داشته باشند و این بنده اطلاع کاملی ندارم لذا از عضویت کمیسیون بودجه استعفاء میدهم و متمنی است که آقای آقا میرزا رضا را که اولین خیر و بصیر در مالیه میباشند بعوض بنده بعضویت کمیسیون بودجه انتخاب فرمایند چه این انتخاب صحیح بکمیسیون بودجه منویستی حاصل خواهد کرد

رئیس - چون اعضاء کمیسیون بودجه باید از شعب انتخاب شوند استفانامه آقای لواء الدوله باید بدان شعبه که ایشان را انتخاب کرده اند رجوع شود که در آنجا عوض ایشان را انتخاب نمایند - حالا چون يك جزء از دستور انتخاب کسرا اعضاء کمیسیونها بود شروع بانتخاب آنها میشود - اول شروع میکنیم بانتخاب دونفر برای کسرا اعضاء کمیسیون داخله - تقاضا شد که اسامی اعضاء کمیسیون داخله و اشخاصی که در دو کمیسیون عضویت دارند و غیر قابل انتخابند خوانده شود.

معاضد الملک - اسامی اعضاء کمیسیون

داخله: آقای نیرالسلطان. آقای آقا عبدالحسین. آقای حاج سید ابراهیم. آقای حاج شیخعلی. آقای افتخار الواعظین. آقای آقا میرزا رضا خان نائینی. آقایانی که در دو کمیسیون عضویت دارند: آقای لواء الدوله. آقای حاجی سید ابراهیم. آقای معزز الملک. آقای نیرالسلطان. آقای حاج سید نصرالله. آقای حاج شیخ رئیس. آقای ممتاز الدوله. آقای معتمد التجار. آقای آقا میرزا رضا خان نائینی. آقای وحید الملک. آقای تربیت آقای حسنعلیخان. آقای شیبانی. آقای حاج شیخعلی. آقای لسان الحکماء. آقای حاج عزالملک. آقای آقا میرزا محمد صادق. آقای مؤتمن الملک. آقای مشیر الدوله. آقای سلیمان میرزا. آقای آقا شیخ ابراهیم. آقای منتصر السلطان آقای دکتر علیخان. آقای بهجت. آقای آقا شیخعلی. آقای محمد هاشم میرزا. میرزا یانس خواهش می کنم که شش نفر یا چهار نفر برای انتخاب کاندید شود که رأی های مختلف داده نشود و در کاندید هم باید ملاحظه شود که اشخاصی که مناسب هستند نوشته شود و اوراق رأی برای انتخاب دونفر کسرا اعضاء کمیسیون داخله توزیع و اخذ شد.

آقای حاج میرزا رضاخان بحکم قرعه آقای بهجت شیبانی آقای میرزا داود خان را برای استخراج آراء معین کرده که پس از احصاء استخراج آنها مقرر شد که در خارج شود.

رئیس - حالا بکنفر انتخاب می کنیم برای کسرا اعضاء کمیسیون نظام.

معاضد الملک - در ضمن اشخاصی که در دو کمیسیون عضویت دارند و غیر قابل انتخابند اسم آقای وحیدالملک خوانده شد و حال اینکه ایشان از يك کمیسیون استعفا داده اند و فقط در يك کمیسیون عضویت دارند از اینجهت خواستم عرض کنم که ایشان هم قابل انتخابند.

رئیس - اسامی اعضاء کمیسیون نظام برای استحضار آقایان خوانده میشود و از فرار ذیل آقای معاضدالملک قرائت نمود: آقای دکتر امیر خان آقای معزز الملک. آقای لواء الدوله. آقای لسان الحکماء. آقای آدینه محمدخان.

آقای دکتر امیر خان - چون آقای مشیر حضور نظامی تحصیل کرده اند بنده میخواستیم پیشنهاد کنم که ایشان را برای عضویت کمیسیون انتخاب نمایند (گفتند صحیح است) و اوراق رأی توزیع و اخذ شده آقای حاجی میرزا رضا خان آقایان انظام الحکماء. دکتر حیدر میرزا. آقا شیخ اسمعیل هشترود را برای استخراج بقرعه معین کرده و اوراق رأی را احصاء نمودند.

رئیس - چون عده کافی نیست برای اخذ رأی بقیه انتخابات را برای جلسه آتی میگذاریم دستور جلسه آتی که روز سه شنبه خواهد بود.

انتخاب کسرا کمیسیونها - بقیه شور در قانون دیوان محاسبات است حالا مجلس برای بعضی مذاکرات خصوصی است. (جلسه علنی تقریباً يك ساعت از شب گذشته ختم شد.)

جلسه ۱۹۳

صورت مذاکرات یوم سه شنبه ۲۴

شهر ذی حجه الحرام ۱۳۲۸

مجلس دو ساعت و نیم قبل از غروب آفتاب بریاست آقای ذکاءالملک تشکیل شد صورت مجلس روز سه شنبه را آقای معاضدالملک قرائت نمود.

[غائبین جلسه قبل]

حسنعلیخان - آقا میرزا اسدالله خان - دهخدا - سیهدار اعظم بدون اجازه.

حاج مصدق الممالک. کاشف. حاج محمد کریم خان با اجازه غایب آقا شیخ رضا. حاجی و کیل الرعایا آقا سید حسین اردبیلی افتخار الواعظین. حاج آقا آقا شیخعلی. سردار اسعد بموقع مقرر حاضر نشدند.

رئیس - در باب صورت مجلس اگر ملاحظاتی است که بفرمائید.

ارباب کیه خسرو - در صورت مجلس قید شده است صورت استیضاح آقای معاضدالسلطنه خوانده شد و آن روز در باب تعیین وزراء مذاکره شد و قرار شد از طرف مجلس اطلاع داده شود و بعد از تعیین روز اطلاع بدهند زیرا آنچه را که مامی بینیم آنچه سؤال و استیضاح به هیئت رئیس داده می شود تعیین روز آن نمی شود و برای جواب حاضر نمی شوند در صورتیکه کسانی که سؤال یا استیضاح مینمایند برای این است که در موقع يك تکلیفی بران آن

کار معین شود و بدبختانه این روزها از هر طرف اخباری می‌رسد که حقیقت هیچ حالی برای و کلا باقی نمی‌ماند از این جهت هر چه زودتر باید آن تکلیف آخری را برای و کلا معین نمایند .

آقامیرزا مرتضی قلیخان - بنده عرضم درباب استعفای آقای لوا والدوله بود که میخواستم عرض کنم ایشان استعفای خودشان را پس گرفتند .

منتصر السلطان - در جلسه سابق وزیر مالیه اینجا اظهاری کردند درباب معادن جنوب که هیئت وزرا عمل معاون جنوب را بیک مبلغی قطع کرده‌اند که صالی صدی ۲۵ را خود حاجی معین بردارد و بقیه اش را بدولت بدهد و از قراری که می‌شنویم بعضی از جزائر را که دارای معادن گوگرد و آهن و مس که تقریباً ده یا نوزده محل می‌شود امتیازش را ۹۹ ساله بجای معین می‌خواهند بدهند در صورتیکه این کار راجع به مجلس است و آن روز هم در مسئله راجع به صدی ۲۵ در اینجا مذاکره شد که باید به کمیسیون بودجه برود و در ضمن راپورت کمیسیون به مجلس پیشنهاد شود مستعدی هستم که این را اقرار بدهید به مجلس بیاید برای اینکه این کاری که راجع به مجلس است و همچنین امتیاز سایر معادنی را که می‌خواهند بدهند از قبیل معدن گوگرد و مس و آهن که بموجب قانون اساسی باید بتصویب مجلس باشد و مجلس آن امتیاز را بدهد والا صحیح نخواهد بود .

ارباب کیخسرو - اینکه آقای منتصر السلطان اظهار می‌فرمایند چنان معلوم می‌شود یک اصلی از قانون اساسی تقریباً نقض شده است می‌خواهند معنی ندادند و زرا هر وقت یک امتیازی را می‌خواهند بدهند بموجب قانون اساسی باید بمجلس بیاید و مجلس آن را تصویب نماید آنها هر چه بخواهند ربطی بموضوع ندارد .

رئیس - از آقایانی که بجهت تنقیح قانون انتخابات از شعب انتخاب شده اند استدعا می‌کنم هر چه زودتر اگر هم ممکن است امروز یک جلسه ای بکنند و هیئت رئیسه خود را معین کرده مشغول انتخاب شوند راپورت کمیسیون عرایض و مرخصی بعبارت ذیل قرائت شد :

جناب آقا میرزا احمد قزوینی نماینده محترم آذربایجان بواسطه معطل شدن در قزوین تقاضای پانزده روز علاوه اذن مرخصی نموده کمیسیون عرایض با کثرت تقاضای ایشان را رد نمود ایضاً جناب ناصر الاسلام نماینده محترم گیلان تقاضای ۲۲ روز علاوه اذن مرخصی نموده و کمیسیون عرایض ایضاً با کثرت تقاضای ایشان را رد نمود .

رئیس - حالا بیاید رأی بگیریم بر راپورت کمیسیون عرایض و مرخصی که رد کرده اجازه آقایان آقامیرزا احمد و ناصر الاسلام را در اینخصوص اگر ملاحظاتی هست بفرمائید (اظهاری نشد) پس رأی می‌گیریم - اول رأی می‌گیریم در باب مرخصی آقامیرزا احمد بر راپورت کمیسیون عرایض کسانی که بار راپورت کمیسیون موافقت دارند قیام نمایند (اغلب قیام کردند)
رئیس - راپورت کمیسیون تصویب شد حالا رأی می‌گیریم در باب مرخصی آقای ناصر الاسلام که کمیسیون رد کرده است کسانی که بار راپورت کمیسیون موافقت دارند قیام نمایند (اغلب قیام کردند)

رئیس - تصویب شد یعنی مرخصی ایشان رد شد .

مقین السلطنه - بعد از صورت مجلس بنده اجازه خواستم از آقای رئیس که جواب آقای منتصر السلطان را عرض کنم و حالا اجازه دادند این است که عرض می‌کنم اولاً ایرادی که کردند راجع بصورت مجلس دیروز نبود بلکه راجع بصورت مجلس سه روز قبل بود و دیگر اینکه اغلب در خارج اشتباه می‌کنند یعنی یک شخصی که یک حرفی را می‌زند گمان می‌کنند که آن عقیده مجلس است و این مطلب باید محرز و معین شود که این عقیده مجلس نیست عقیده و رأی مجلس این است که یک مطلبی بطریقی که نظامنامه داخلی معین می‌کند وارد مجلس بشود در مجلس مطرح مذاکره شده و با کثرت رأی داده شود آنوقت آن یک چیزی است که میتوان گفت عقیده مجلس است غیر از این ترتیب اعم از آنکه آن مطلب را بکنفرانس بریاو کیل اظهار نماید عقیده مجلس نیست و آنروز هم که وزیر مالیه در اینجا اظهار کردند مخصوصاً چون بطریق معمولی وارد نشده بود اجازه داده نشد که در این باب مذاکره شود باین معنی که مجلس در آن روز هیچ وجه عقیده و رأی خودش را در این خصوص اظهار نکرد و مخصوصاً ذکر شد که وزرا اگر لازم میدانند عقیده خود را کتباً پیشنهاد مجلس کنند تا آنوقت مجلس هم عقیده خودش را در این باب اظهار کند شروع بشود در قانون دیوان محاسبات گردید .

ماده (۴۲) - کلیه احکام راجعه بمعاملات و امتیازات و تصویب مخارج و نصب و تعیین و ترفیع رتبه و نقل و تبدیل مأمورین دولتی که موجب تولید خرج میشود و برقراری مواجب و مستمری و امثال آن که بر خزانه دولت تحمیل میشود باید تماماً در دیوان محاسبات ثبت و تسجیل گردد .

حاج سید ابراهیم - اینجا اختصاص میدهد احکام را بنصب و تعیین و ترفیع رتبه و از عزل ما هیچ اسمی نمی‌برد و حال اینکه بعضی از فرامین دولتی هست که راجع بعزل است و آنهم تفاوت خرج رادارا خواهد بود یا تولید یک خرجی میکند یا اینکه تقلیل خرج میکند و آنها را هم باید دیوان محاسبات اطلاع داشته باشد و اسناد راجعه بآن باید در آنجا ثبت شود و این طوریکه اینجا نوشته شده است احکامی را که راجع بعزل باشد یا موجب تقلیل مخارج بشود شامل نمیشود پس باید از آنهم یک ذکر می‌شود و همینقدر که نوشته شود و اسنادیکه موجب تقلیل مخارج میشود کافی است .

فهییم الملک - احکامیکه باید بدیوان محاسبات برود و تسجیل شود برای آن است که تولید خرج میشود کسیکه عزل میکنند یک مواجبی برای عزل که باو میدهند همچنین در مواردیکه تقلیل خرج میشود لازم نیست دیوان محاسبات امضاء بکند این برای این است که آن خرجی که بر بودجه دولت که در عرض سال باید بموجب آن بودجه مصوبه مخارج بنمایند تحمیل میشود با اطلاع دیوان محاسبات باشد برای اینکه ممکن است مأمورین تغییر و تبدیلی پیدا بکنند مثل اینکه یک مأموری بسمت معاونت میرود بعد بسمت ریاست انتخاب میشود و بعد معاون دیگری برای او معین میشود اینها لابد یک

تفاوت خرجی پیدا میکند همچنین کلیه امتیازاتی که بموجب تولید خرج میشود باید دیوان محاسبات اطلاع داشته باشد و امضا بکنند اما آنچه احکامی که راجع بعزل است و آنجائی که تقلیل مخارج میشود چون حواله لازم ندارد و تولید خرجی نمیشود دیگر لازم نیست که دیوان محاسبات آن را ثبت یا تسجیل بکند .

حاج سید ابراهیم - بنده هم میدانم که احکام عزل حواله لازم ندارد ولی بعد از آنکه گفتیم که دیوان محاسبات باید تفتیش و رسیدگی بتمام حساب مالیه مملکت بکنند و در ضمن البته بحساب مخارج هم رسیدگی میکند و چون برای نصب و ترفیع ذکر کرده است که باید احکام آن با اطلاع دیوان محاسبات باشد از این جهت باید از این هم ذکر می‌شود برای اینکه احکام عزل هم بسا میشود که موجب تفاوت خرج میشود و باید دیوان محاسبات مسبق باشد تا اینکه در موقع رسیدگی بمحاسبه کل مالیه مملکت از تمام آنها مطلع باشد و همانطور که فرمودند ممکن است یک معاونی بسمت ریاست معین شود و این باید با اطلاع دیوان محاسبات باشد برای اینکه تولید خرج میشود همانطور هم اگر یک معاونی از شغل خود منفصل شده باشد باید دیوان محاسبات اطلاع داشته باشد که از چه روی بوده است و حکم عزلش را ثبت کند .

آقا شیخ ابراهیم - بنده هم عرضم بر این بود که دیوان محاسبات باید بداند فلان شخص از فلان روز عزل شده است تا اینکه بتوانند بعد از عزل او یک ماه دیگر یا بیشتر مواجب و حقوق او را بخرج بیاورند .

فهییم الملک - اینها محتاج بیک فرمان و ترتیب علیحده نیست حالا مخارج اشخاص را ملاحظه نمی‌کنیم مخارج اساسیه را ملاحظه بکنید مثلاً میخواهند در اصفهان یک سر بازخانه بسازند آن سر بازخانه را از روزی که تصویب میشود که بسازند باید دیوان محاسبات هم مطلع باشد و امضا بکند و بعد اگر ساختند بگویند که ساختیم اگر چه اینهم راجع بتفتیش خود دیوان محاسبات است که در کلیه محاسبات تفتیش میکنند و بهر وسیله ای که هست کلیه مخارج را مطلع میشود که آن مخارجی که بحساب آمده است موقع خرج پیدا کرده است یا نکرده است .

بهجت - نباید مخبر کمیسیون اینقدر مقید باشد که هر ماده ای که از کمیسیون آمد بهمان طور بگذرد ما اگر بخواهیم صحیحاً از جمع و خرج مملکت اطلاع داشته باشیم میبایست از هر چیزی که موجب زیادی یا کمی مخارج است اطلاع داشته باشیم اگر این کلمه در آنجا نوشته شود نمیدانم چه ضرری خواهد داشت و اینهمه اصرار برای چیست .

فهییم الملک - بنده اصراری ندارم ولی خواهش میکنم که آقایان هم یک ایرادی که میکنند اصرار نکنند که باید همانطور بگذرد برای اینکه بیش از وقت لابد در این باب دقت شده است در باب

تقلیل مخارج عرض کردم که برای اینکار هیچوقت از مجلس رای نمی‌خواهند این تبیی که در دیوان محاسبات میشود تا اینکه دیوان محاسبات از این مخارج مطلع باشد مجدداً ماده (۴۲) راپورت کمیسیون قرائت شد.

رئیس - رای میگیریم براین ماده بطریقی که کمیسیون پیشنهاد کرده است کسانیکه موافقت قیام نمایند (اغلب قیام کردند و تصویب شد).

ماده (۴۱) پیشنهاد وزیر - چنانچه فرامین واحکام مذکوره موجب ازدیاد مخارج باشد در صورتی که مثبت وامضای دیوان محاسبات نرسد دیوان مذکور حق دارد در موقع تصفیه محاسبات ازدیاد مخارجی را که از آن بابت بودجه تحمیل می‌شود بخرج منظور ندارد و مسئولیت اینکار را جمع ادارای خواهد بود که احکام و قوانین صادره اداره خود را بجهت تسجیل بدیوان محاسبات نفرستاده است.

کمیسیون اینطور پیشنهاد کرده بود: «ماده (۳) - در صورتی که فرامین واحکام مذکور در ماده فوق در دیوان محاسبات تسجیل نشده باشد دیوان مذکور باید در موقع دادن راپورت سالیانه صورت علیحده‌ای از مخارجی که فرامین واحکام تسجیل نشده بودجه تحمیل می‌نماید خارج نویسد و راپورت سالیانه منظم نماید.»

حاج سید ابراهیم - در پیشنهاد وزیر نوشته شده است که مسئولیت این کار را جمع ادارای خواهد بود که احکام و فرامین صادره اداره خود را بجهت تسجیل بدیوان محاسبات نفرستاده است پیشنهاد وزیر تکلیف دیوان محاسبات را در این باب معلوم کرده است ولی در راپورت هیچ معین نکرده است که دیوان محاسبات در این موارد چه می‌کند آیا حکم بصحت می‌کند یا این که رد می‌کند باین جهت عرض می‌کنم که آن ماده را که وزیر پیشنهاد کرده است ماده تامی است و این فقره آخری را که کمیسیون پیشنهاد کرده است که صورتی هم از آن مخارج بر راپورت سالیانه منضم نمایند هیچ نتیجه برای این تصور نمی‌نمایم جز این که ماده وزیر را مهمل می‌کند و تکلیف این جور مخارج و فرامین را بهم می‌گذارد که آیا مردود است یا مقبول.

فهییم المملک - پیشنهاد وزیر تفاوتش با این ماده خیلی است در پیشنهاد وزیر در ماده پیش این طور منظور داشته اند که کلیه احکام و فرامین ام از این که تولید خرج بکنند یا نکنند باید بیاید بدیوان محاسبات ثبت شود در پیشنهاد کمیسیون این را محدود کردند که اسناد و احکامی که موجب تولید خرج می‌شود در دیوان محاسبات ثبت شود زیرا اگر امروز می‌خواهند يك نشان یا يك امتیازات دولتی بکسی بدهند لازم نیست که ببرند در دیوان محاسبات و در این جا تسجیل شود فرامینی که لازم است بدیوان محاسبات برود فقط آنهایی است که تولید خرج می‌کند بعد در ماده بعد پیشنهاد وزیر شرحی برای این قسم از فرامین واحکام نوشته بودند که مسئولیت این قسم از فرامین واحکام راجع اداره است که آنها را بدیوان نفرستاده است این را

هم کمیسیون رد کرد برای این که این يك چیز واضیح بود که محتاج بنوشتن در قانون نبود معلوم است فرامینی که در وزارت فواید عامه صادر شده است و تولید يك مخارجی کرده است هیچ وقت وزارت داخله مسئول آن نخواهد بود علاوه بر این در قانون محاسبات عمومی هم در خصوص مخارج فوق العاده و منضمه ذکر شده است که مسئولیت آن با همان وزیری است که آن مخارج را کرده است و با وجود این دیگر محتاج بذکر نبود ولی در لایحه وزیر خواسته بودند آن مطالبی را که در ماده پیش نوشته بودند يك قسمی در ماده بعد تشریح و توضیح نمایند که تکلیف این قسم احکام و فرامین چیست.

معرز المملک - بعقیده بنده این دو ماده با هم يك نوع مغایرتی دارند بجهت این که در ماده ۴۱ پیشنهاد وزیر نوشته شده است که دیوان محاسبات حق دارد در موقع تصفیه و رسیدگی این قسم مخارج را نپذیرد و در راپورت کمیسیون يك چیز دیگر می‌گوید که دیوان محاسبات يك صورت از آن مخارج جدا گانه بر داشته و بر راپورت سالیانه ضمیمه بنمایند و به عقیده بنده ماده پیشنهادی وزیر بهتر است بجهت این که ماده ۴۳ راپورت کمیسیون در واقع سست می‌کند ماده ۴۲ خودش را بجهت این که در ماده ۴۲ گفته است که تمام فرامینی که موجب ایفاد خرجی بشود باید در دیوان محاسبات باشد این يك حکمی بود قطعی و گذشت حالا ما اگر در ماده بعدش بگوئیم که مخارجی که بموجب فرامین ثبت نشده در دیوان محاسبات تولید شده است صورت آن را بر راپورت سالیانه منضم می‌نمایند مفهوم این ماده این است که ممکن است فرامینی باشد که تولید خرج نماید و در دیوان محاسبات ثبت نشده باشد این ماده ۴۳ بعقیده بنده ماده ۴۲ را متزلزل میکند و همان طوری که آقای حاج سید ابراهیم فرمودند نتیجه نخواهد داشت.

فهییم المملک - کلیه تصویب خرج با مجلس است نه با دیوان محاسبات و این در پیشنهاد وزیر نوشته شده است این ماده حق میدهد بدیوان محاسبات که يك خرجی را بتواند رد کند در حالتی که این کار از وظایف مختصه مجلس است عموماً فرامینی که وزراء می‌نویسند برای مخارجی است که در مجلس تصویب میشود حالا دیوان محاسبات ممکن است نظریاتی پیدا کند شرایط امتناع را در يك ماده دیگری ذکر کرده اند لکن فرامینی هم هست که آنها را بدیوان محاسبات اصلاً نمیرند در این ماده تکلیف این قسم مخارج را معین میکند که دیوان محاسبات می‌تواند آنها را رد کند در صورتی که او دارای حق نیست دیوان محاسبات همینقدر حق دارد که تفتیش بکند و نتیجه تفتیش و رسیدگی خود را بتوسط وزیر مالیه بمجلس پیشنهاد بکنند تا اینکه مجلس حکم قطعی آخری را در این خصوص بدهد و اگر در موقع رسیدگی وقتی که دیوان محاسبات ملاحظه میکند که این مخارجی که شده است مجلس تصویب کرده و ذر بودجه قید شده است یا خیر دید

را که تسجیل نشده است رد یا قبول کند نه اینکه مشكوك بگذاریم و بگوئیم يك صورتی از آنها بر میدارد و راپورت سالیانه ضمیمه میکند و تکلیفی قطعاً برای دیوان محاسبات معین نکنیم این مطلب بعقیده بنده بیشتر باعث خرابی کار می‌شود و سبب بی نظمی کار خواهد شد این است که بنده تصور می‌کنم ماده پیشنهادی وزیر خیلی خوب است برای اینکه تکلیف دیوان محاسبات را تعیین مینماید ولی در راپورت کمیسیون پیشنهاد کرده است يك صورتی از آنها بردارد پیشنهاد کند **حاج آقا** - اگر آقایان در عنوان این ماده و همچنین در آن فصلی که در قانون محاسبات عمومی و وظایف وزارت دیوان محاسبات نوشته شد درست تأمل بکنند میدانند که هیچ اشکالی ندارد و هیچ حق ندهند بدیوان محاسبات که يك مخارجی را که وزیر بمسئولیت خود کرده است رد یا قبول نمایند برای اینکه اولاً در این فصل دوم نوشته میشود در تفتیش مخارج و بموجب این عنوان دیوان محاسبات فقط حق تفتیش دارد در مخارج و در آن بودجه‌ای که از مجلس گذشته است و آن یکمیزان کلی است برای او در مقام تفتیش و غیر از این حق دیگری ندارد دیوان محاسبات فقط باید موازنه بکند مخارجی را که از طرف وزیر پیشنهاد شده است با آن مخارجی که از مجلس گذشته و تصویب شده است و در قانون محاسبات عمومی گفته شده که تمام حوالجات وزرا باید به امضاء دیوان محاسبات برسد پس در مقام تفتیش خرج و حواله وزراء دیوان محاسبات باید مراقبت داشته باشد که زیاده از بودجه تصویب شده مجلس شورای ملی نباشد و دیگر زیاده از این را حق ندارد قبول بکنند و همچنین اگر حواله زیاده از بودجه تصویب شده باشد حق ندارد امضاء بکند ولی اگر يك چیزی از بودجه گذشته باشد و در مقام صدور فرمان يك مدیر یا يك رئیس فقط فرمانش را نیاوردند که در دیوان محاسبات ثبت شود و در بودجه منصب و حقوق آن شخص معین شده باشد دیوان محاسبات حق ندارد که آن را رد نماید بلکه باید تصویب نماید پس میزان تفتیش دیوان محاسبات همان بودجه تصویب شده در مجلس شورای ملی است و اگر مادر این موقع حق بدیوان محاسبات که چون فرمانش در آنجا ثبت نشده است آن خرج را رد بکنند این بعقیده بنده ضیحیح نیست برای اینکه آن خرج اگر در بودجه تصویب نشده است که او حق ثبت و تسجیل ندارد و اگر در بودجه تصویب شده است که باید امضاء بکنند و حق ندارد که رد نماید این است که این قسم مخارجی که در بودجه تصویب نشده و دیوان محاسبات حق امضاء آن را نداشته است در این ماده این تکلیف را معین کرده است که صورتی از آنها بردارد و بر راپورت سالیانه ضمیمه نماید والا رد یا قبول آن بسته به رای مجلس شورای ملی است و تصور می‌کنم که هیچ اشکالی نداشته باشد در اینکه پیشنهاد وزیر را باید رد کنیم و در راپورت کمیسیون رای بدیوان محاسبات آن چیزی را که کمیسیون پیشنهاد کرده است خارج از وظیفه دیوان محاسبات است در کمیسیون هم در این خصوص مذاکرات خیلی شد بالاخره نتیجه این شد که اینطور نوشته شود.

رئیس - مذاکرات در این ماده بقدر کافی شده است حالا در این خصوص رای میگیریم.

فهییم المملک - يك مرتبه دیگر بخوانده شود (مجدداً قرائت شد)

فهییم المملک - بعد از خارج نویسد نوشته شود بلا یحه قانونی تفریح بودجه و راپورت سالیانه تا آخر ماده.

مرتبه دیگر ماده ۴۳ با اصلاح ذیل خوانده شد: « ماده ۴۳ - در صورتیکه فرامین واحکام مذکوره در ماده فوق در دیوان محاسبات تسجیل نشده باشد دیوان باید در موقع دادن راپورت سالیانه صورت علیحده‌ای از مخارجی که فرامین واحکام تسجیل نشده بودجه تحمیل مینماید خارج نویسد و بلا یحه قانونی تفریح بودجه و راپورت سالیانه منضم نماید.»

رئیس - حالا رای میگیریم بر ماده ۴۳ بطریقی که کمیسیون پیشنهاد کرده است با اصلاحی که شده است کسانیکه این ماده را تصویب میکنند قیام نمایند (اغلب قیام کردند و با اکثریت تصویب شد.)

ماده ۳۴ لایحه وزیر بمبارت ذیل قرائت شد: هر گاه دیوان محاسبات بعضی اسناد واحکامی که باو پیشنهاد میشود پس از مذاکره از امضاء و تصدیق امتناع نماید صورت مذاکرات خود را بتوسط رئیس کل بوزارتخانه که مرجع آنهاست ارسال میدارد در صورتیکه وزارتخانه مذکور بملاحظات دیوان محاسبات متقاعد نشد باید صورت مذکور را بمجلس وزراء پیشنهاد کند و هر گاه مجلس مزبور هم مقصود وزارت ذی نفع را تصویب نماید بدیوان محاسبات تکلیف میکند که در این باب تجدید نظری نماید و در این صورت نیز اگر دیوان محاسبات بعقیده اولیه خود باقی بماند اسناد مختلف قیه را ثبت و با [قید احتیاط] امضاء می‌نمایند.»

ماده ۴۴ راپورت کمیسیون بمبارت ذیل قرائت شد:

ماده ۴۴ - هر گاه دیوان محاسبات دریکی از احکام و فرامین که باو پیشنهاد میشود تبیینی باقوانین و نظامات موضوعه ملاحظه نماید پس از مذاکره از ثبت آن امتناع کرده و دلایل خود را بتوسط رئیس کل بوزارتخانه‌ای که مرجع آنهاست ارسال می‌دارد در صورتیکه وزارتخانه مذکور به دلایل دیوان محاسبات متقاعد نشد باید صورت مزبور را به مجلس وزراء پیشنهاد کند و هر گاه مجلس وزراء هم مقصود وزارتخانه مربوطه را تقویت کرد بدیوان محاسبات تکلیف می‌نماید که در آن تجدید نظر کند و در این صورت اگر دیوان محاسبات بعقیده اولیه خود باقی بماند احکام یا فرامین را بناید احتیاط تسجیل نموده و بلافاصله راپورت آنرا به مجلس شورای ملی تقدیم می‌دارد.

حاج سید ابراهیم - گویا این جا کمیسیون فرق مابین ثبت و تسجیل نگذاشته است که تسجیل از سجل بمعنی امضاء کردن است که معنی حکم کردن باشد یا اینکه تسجیل بمعنی ثبت کردن است که آن فقط نوشتن است و امضاء کردن نیست و کمیسیون

فرق بین این دو معنی نگذاشته است پس در آنجا که نوشته است از ثبت آن امتناع کرده باید بنویسد از تسجیل آن امتناع کرده بجهت اینکه ثبت دلیل صحت وامضاء نمی‌شود پس باید بنویسد امضاء کرد در این عبارت آخر هم که می‌نویسد احتیاطاً تسجیل کردم معلوم است که در آنجا تسجیل را می‌نویسد مقصودش امضاء و حکم نیست بجهت اینکه امضای احتیاطی که نمیشود مقصودش ثبت است پس نباید بنویسد ثبت کرد غرض اینست که طوری نشود که عبارت قانونی غلط بشود بجهت اینکه کسیکه فی الجمله سواد عربیتی داشته باشد اینطور عبارت نمی‌نویسد.

فهییم المملک - اگر قدری ملاحظه بفرمائید تصدیق خواهد فرمود اگر کمیسیون ملتفت شده است که تسجیل بمعنی ثبت است و معنی امضاء استعمال شده است بهمین جهت هم کمیسیون در ماده ۴۲ گفت ثبت و تسجیل بکنند اینجا هم همین طور نوشته است هم ثبت می‌شود هم تسجیل میشود.

رئیس - ملاحظه دیگری نیست پس حالا رای میگیریم بر ماده ۴۴ راپورت کمیسیون کسانی که تصویب میکنند قیام نمایند - اکثریت حاصل شد ماده ۳۵ لایحه وزیر بمبارت ذیل قرائت شد: ماده ۳۵ - مسئولیت وزرا بواسطه تسجیل و تصدیق دیوان محاسبات مرتفع نمی‌شود.

ماده ۴۵ راپورت کمیسیون نیز بمبارت ذیل قرائت شد:

ماده ۴۵ - مسئولیت وزرا با تسجیل و تصدیق دیوان محاسبات مرتفع نمی‌شود.

فهییم المملک - آن کلمه تصدیق را در اینجا حذف باید کرد فقط با تسجیل محاسبات کافی است صحبت تصدیق در اینجا هیچ نیست تصدیق را در حساب گذشته میکنند.

کاشف - بنده کلیتاً این ماده ۴۵ کمیسیون را زائد میدانم چون مسئولیت وزرا مرتفع نمیشود و گز بموجب قانون اساسی همیشه مسئولیت دارند و نوشتن این ماده را در اینجا بنده صلاح نمیدانم بجهت اینکه این ماده میسراند که وزراء در يك مورد مسئول نیستند که در این قید شده است مسئولیت وزراء باین جهت بنده این را زائد میدانم.

فهییم المملک - ما وقتیکه اینجا شرط کردیم که مسئولیت وزراء با تسجیل دیوان محاسبات احکام و فرامین را مرتفع نمیشود معنی این است که آنها را سایر موارد مسئولیت ندارند این يك مطلبی است فوق العاده که باید گفت هر چه هم که دیوان محاسبات در فرامین واحکام مراعات ترتیب قانونی را بشانند مسئولیت وزراء مرتفع نمیشود و نمی‌توانیم بگوئیم که تصدیق و تسجیل دیوان محاسبات رفع مسئولیت کرده است.

رئیس - رای میگیریم بر ماده (۴۵) راپورت کمیسیون کسانی که موافقت با راپورت کمیسیون با حذف لفظ تصدیق قیام نمایند - به اکثریت تصویب شد.

ماده ۴۲ وزیر بمبارت ذیل قرائت شد: حوالجات و ابلاغت راجعه بپرداخت وجوه باید بضمیمه اسناد مشتمله آن برای تسجیل و تصدیق بدیوان محاسبات پیشنهاد شود.

گذاشتن بجهت این قسم اشتباهات هیچ دلیلی ندارد
فهییم الملک - بنده هم عرض می کنم مطلب این
 ماده با ماده محاسبات خیلی متفاوت است آن تشکیل
 کمیسیون ۱۲ نفری بود که باید مرکب از اعضای
 شورای ملی و سنا باشد ولی این مقصود صورت حساب و
 راپورت دیوان محاسبات است که باید بموجب اصل
 قانون اساسی راجع بمجلس شورای ملی باشد این
 مطلب در اینجا تصریح شده است و هیچ شبهه باقی
 نگذاشته است در این صورت اگر لفظ پارلمان بمجلس
 شورای ملی بکنیم و رأی بگیریم بهتر خواهد بود
 ماده مزبور بطریق ذیل اصلاح و قرائت شد :

ماده ۵۶ - راپورتی که در خصوص فقرات
 ذیل نوشته خواهد شد بصورت مذاکرات ماده فوق
 ضمیمه شده بلاایحه قانونی تفریح بودجه بمجلس
 شورای ملی پیشنهاد خواهد شد کسانی که موافقت قیام
 نمایند (با اکثریت تصویب شد)

پیشنهاد وزیر - ماده ۵۵ - تعقیب و تصدیق
 حسابهای وزراء در حساب کل مالیه و همچنین راپورت
 مذکور در ماده (۵۶) باید در مجلس عمومی واقع شود
 پیشنهاد کمیسیون - ماده ۵۷ - رسیدگی و
 تصدیق حسابهای وزارتخانهها و محاسبات کل مالیه و
 مذاکرات راجعه بلاایحه قانونی تفریح بودجه و راپورت
 مذکور در ماده ۵۶ باید در مجلس عمومی دیوان
 محاسبات واقع شود .

رئیس - رأی میگیریم بر ماده ۵۷ - بطریقی
 که کمیسیون راپورت داده است کسانی که موافقت
 قیام نمایند (با اکثریت تصویب شد)

رئیس - ده دقیقه تنفس است - بعد از تنفس
 هنگام مغرب مجدداً جلسه تشکیل شد .

معاضد الملک - نتیجه استخراج آراء در
 انتخاب کسر اعضای کمیسیون داخله و نظام آفایشیخ
 علی شیرازی با رأی ۲۹ با آقا محمد بروجردی با ۲۷
 رأی بعضویت کمیسیون داخله انتخاب شدند آقای
 مشیر حضور به اکثریت ۶۳ بعضویت کمیسیون نظام
 انتخاب شد .

رئیس - حالا باید بکنفر عضو برای کمیسیون
 خارجه انتخاب بکنیم .
 آقای معاضد الملک اسامی اشخاص غیر قابل انتخاب
 را قرائت نمودند .

اوراق رأی اخذ شده و آقای حاجی میرزا رضا
 خان اوراق را احصا و آقایان ادیب التجار و آفایشیخ
 علی شیرازی - معتمد التجار از برای استخراج به
 قرعه معین شد اوراق رأی را شماره نموده عده اوراق
 را (۷۰) اعلام کردند .

رئیس - استخراج در خارج میشود .
معمز الملک - حالا که موقع انتخاب کسر
 کمیسیونها است خوب است برای کمیسیون پروگرام
 هم که بکنفر کسر دارد بکنفر بجای آقای صنیع الدوله
 انتخاب فرمائید که تا یکدرجه ای اطلاعات مالیه داشته .

رئیس - حالا بکنفر برای کمیسیون قوانین
 مالیه انتخاب میکنیم بعد برای کمیسیون پروگرام هم
 انتخاب میشود (آقای معاضد الملک اسامی اشخاص
 غیر قابل انتخاب را قرائت نمود) .

اوراق رأی اخذ و آقای حاج میرزا رضا خان
 آقایان میرزا یانس خان و آفایشیخ ابراهیم زنجانی

و آقا محمد بروجردی رابقرعه معین و اوراق را احصا
 نمود (عده حضار ۷۰ نفر) .

کاشف - کمیسیون فواید عامه بواسطه کسر
 اعضاء چندین جلسه اکثریت پیدا نکرده است و بهمین
 واسطه نتوانسته است کار بکند و خیلی هم کارها
 حاضر شده است از این جهت بنده تقاضا میکنم دونفر
 بجای آقامیرزا احمد و آقای ناصر الاسلام از مجلس
 انتخاب شود که اکثریت حاصل شود و بنده گمان
 میکنم که همان پنجاه روز و ۲۲ روزیکه اجازه
 خواسته بودند همان مقدار خواهد بود ولی خیلی طول
 کشیده است و اگر دونفر انتخاب شود بهتر است .
 رئیس - اشخاصیکه غایب هستند جزو مستعفیین
 نیستند اگر استعفا داده بودند ماحق داشتیم بجای آنها
 انتخاب کنیم .

منتصر السلطان - چون بنده مخبر آن
 کمیسیون هستم عرض میکنم که عده این کمیسیون نه نفر
 است و اگر هفت نفر دیگر حاضر شوند اکثریت
 حاصل میشود اکثریت به پنج نفر است بد بختانه پنج
 نفر و چهار نفر هم حاضر نمیشود .

رئیس - حالا بکنفر برای عضویت کمیسیون
 پروگرام انتخاب میشود .

افتخار الواعظین - چون آقای معزز الملک
 فرمودند آن بکنفری که برای کمیسیون پروگرام
 انتخاب میشود باید از امور مالیه اطلاعات داشته باشد
 تقاضا میکنم که آقای آقامیرزا رضای مستوفی را که
 از امور مالیه اطلاعات دارند انتخاب فرمائید .

(آقای معاضد الملک اسامی اعضاء پروگرام را
 قرائت نمودند)

اوراق رأی اخذ و آقای حاجی میرزا رضا
 خان آقایان حاجی محمد صادق شیبانی لسان الحکماء
 برای استخراج بقرعه معین و اوراق را احصاء نمود
 (عده حضار ۷۰) .

رئیس - در خارج استخراج می شود و نتیجه
 سه انتخاب در جلسه آتی بعرض آقایان میرسد .

آفایشیخ رضا - بنده در چند جلسه پیش
 تقاضا کرده بودم بکنفر برای کمیسیون تفسیر
 علاوه شود و اگر آن بکنفر علاوه نشود راپورت به
 مجلس داده نخواهد شد .

رئیس - حالا مجلس اگر موافقت دارد با
 این تقاضا و مخالفی نیست انتخاب کنیم .

مؤتمن الملک - کمیسیون تفسیر
 کارش را تمام کرده است و راپورتش را قرائت داده
 است که بنویسد و دیگر کاری ندارد و مگر این که
 یک جلسه منعقد شود بقدر یک ربع ساعت آن راپورتش
 را خوانده شود و به مجلس تقدیم نماید گمان می
 کنم برای این یک ربع دیگر لازم نباشد که
 بکنفر دیگر انتخاب شود .
 (گفته شد صحیح است) .

رئیس - پس تمینی دارد که در اول وقتی که
 ممکن است این یک جلسه را منعقد فرمائید که این
 راپورت به مجلس بیاید .

فهییم الملک - بنده می خواستم یک سئوالی
 از آقای رئیس بکنم که یک روزی وزراء آمدند اینجا
 و مذاکراتی در تهیه وجه شد بمقرر شد که بروند و

کتباً لایحه ای مبنی بر ترتیب اینکار نوشته بیاورند
 و بعضی مذاکرات در کمیسیون مالیه کردند ولی دیگر
 نتیجه معلوم نشد که چه کرده اند و حالاً نیامده اند
 و همان روز که مذاکره شد عرض کردم که این مسئله
 را میبرند و در بوته احوال می گذارند بعد از یک
 مدتی خواهند گفت موافقی پیش آمده است و فوری
 رجوع خواهد شد باینکه آنجا مذاکره از تهیه وجه
 شد و وزراء اظهار کردند و مجلس رد کرد حالا
 مذاکرات دیگری هم در باب جنوب و غیره اینجا
 نوشته بودند و خواسته بودند با وزراء مذاکره کنند
 مقصود این است که این مطلب را که وزراء بکلی
 مسکوت عنه گذاشته اند و هیچ بمجلس اطلاع نداده
 اند خواستم در خصوص تهیه وجه و سایر اقداماتی
 که برای جنوب باید بکنند عرض کنم که اگر
 آقای رئیس اطلاعاتی دارند اراقدامات آنها خوب
 است به مجلس اظهار فرمائید که مسبوق شود و اگر
 اطلاعی ندارند خوب است بهیئت وزراء اطلاع داده
 شود برای جلسه آتی در این دو مطلب اقدامات
 خودشان را به مجلس اطلاع بدهند .

رئیس - بنده اطلاع کاملی ندارم همینقدر
 در صدد بودند ترتیبی برای صحت این خرج و
 استقراض معین کنند دیگر نمی دانم که نتیجه
 گرفته اند یا خیر .

دکتر علیخان - در خصوص مستخدمین
 خارجه تا کنون چندین دفعه بنده اظهار کرده ام و
 در این مسئله هم استیضاحی خواسته ام و اگر چه
 از خارج شنیدم بعضی اقدامات کرده اند اگر
 اقدامی کرده اند و آن اقدامات نتیجه داده است
 خوبست بیایند بمجلس اظهار کنند و در خصوص
 آن استیضاحی که بنده کرده ام بنابود برای
 سه شنبه گذشته حاضر شوند و تا امروز حاضر نشده اند
 یا تقصیر از طرف هیئت رئیسه است که تا کید نمی شود
 که بیایند یا اینکه آنها حاضر نمیشوند علت
 این باید معلوم شود بنده تصور نمیکنم مطلبی مهمتر
 از این باشد این فقط مسئله ایست که گمان میکنم
 اسباب امیدواری عموم باشد تقریباً چهارینجام است
 که مجلس در این خصوص رأی داده است و هیچ
 نتیجه اش معلوم نشده است که چه خواهد شد باید
 نتیجه این مطلب معلوم شود بنده مخصوصاً تا کید
 میکنم که روز پنجشنبه را اخطار فرمائید که تشریف
 بیاورند و جواب استیضاح بنده را بدهند .

آقامیرزا ابراهیمخان - اینکه گاهی
 از اوقات تعطیل با مسامحه در جواب آقایان نمایندگان
 میشود و حمل بقصور از طرف هیئت رئیسه میشود
 در واقع جای تأسف است هر نماینده که اینطور
 تصور میکند خوب است بدقتاری که مربوط بانکار
 است مراجعه بکنند به هیئت رئیسه
 قصوری شده است یا خیر و مخصوصاً در این باب
 تا کید شده است و بنده اطمینان میکنم که آن
 اقداماتی که لازم بوده است از طرف هیئت رئیسه
 شده است و حضرات وزراء آنطوریکه بایستی در
 مقابل سئوالات و استیضاحات نمایندگان حاضر بشوند
 و جواب بدهند جواب نمیدهند مثل اینکه تازم عادت
 کرده اند جواب تمام سئوالات نمایندگان را کتباً

میدهند مثل اینکه مکاتبه خصوصی در بین داشته باشند.
افتخار الواعظین - بنده هم دو سؤال و استبضاح کرده بودم از وزیر عدلیه و سایر وزراء و استدعا میکنم که زود جواب را اطلاع بدهند و معین فرمایند.

رئیس - آقای رئیس الوزراء بیغام داده اند که امشب جلسه خصوصی تقاضا دارند تمنی میکنم که آقایان تشریف نبرند دستور جلسه آتیه راپورت کمیسیون بودجه در باب تقاضای وجهی که برای حفظالصحه شده است و بعد دیوان محاسبات. مجلس يك ساعت از شب گذشته ختم شده.

جلسه ۱۹۴

صورت مذاکرات روز ۵ شنبه

۲۶ شهر ذیحجه ۱۳۲۸

مجلس دو ساعت و ربع قبل از غروب آفتاب بریاست آقای ذکاءالملک تشکیل شد.
 صورت مجلس را آقای ماضدالملک قرائت نمودند (عائین جلسه قبل) اسدالله خان. دهخدا بدون اجازه (مستشارالدوله با اجازه فائب بودند) حاج وکیل الرعایا. طباطبائی. ممتازالدوله. لسان الحکماء. افتخار الواعظین. آقاشیخعلی شیرازی. سیه دار اعظم. سردار اسعد. بموقع مقرر حاضر شده اند.

رئیس - در باب صورت مجلس ملاحظاتی اگر هست بفرمایند.

آقا شیخ علی شیرازی - روز سه شنبه اعضاء کمیسیون عریض از صبح تا شام در مجلس بودند امروز هم همین طور در مجلس حاضر بودیم و در صورت مجلس نوشته اند که بنده یکی از اشخاصی بوده ام که در موقع مقرر حاضر نبوده ام گفتند اشتباه شده است.

حاج آقا - چندی قبل راجع ببلدییه در حضور وزراء گفتگوی زیادی شد قرار شد از طرف وزارت داخله موادی که در قانون بلدییه ناقص بنظر میآید و اسباب عدم پیشرفت مقاصد وزارت داخله هست بمجلس پیشنهاد شود و پس از آنکه رأی گرفته شد بموقع اجرا بگذارند بدبختانه هر چیزیکه بهیئت وزرا بر میگردد مسکوت عنه میماند و باید بمینطور منتظر بود که يك وقت دیگر بموقع گفتگو بیاید مثل آنکه تازه در موقع گفتگو آمده است و مدتی باید مذاکره کنیم خوب است بنویسند وزارت داخله که معجلا این مواد ناقصه قانون بلدییه را بنویسند که زودتر اینمطلب اصلاح شود.

رئیس - مینویسیم و باد آوری مینمائیم
آقا شیخ اسدالله - يك روز بنده در باب کمیسیونها عرض کردم که هیچ راپورتی بمجلس نمی دهند اگر هم کار میکنند اطلاعی نداریم ما يك کمیسیون تفتیش مالیه انتخاب کردیم يك کمیسیون هم چهار پنجاه پیش از این انتخاب کردیم و يك راپورتی از حساب امانه آوردند آنهم بدبختانه هیچ نتیجه گرفته نشد دوباره کمیسیون انتخاب کردیم رفتند برای تفتیش مالیه داخل در حساب امانه شدند باز هم هر چه انتظار می کشیم از قراری که میشنویم

می گویند باز هم تمام نشده است من نمیفهم پس اگر يك حساب مالیه را بخواهند تفتیش نمایند باید چند دوره تقینه بگذرد تا يك حساب مالیه کشیده شود و تفتیش شود اگر کمیسیون تفتیش کاری کرده اند خوب است راپورتی بمجلس بدهند تا ما هم بفهمیم

رئیس - يك راپورتی از اعمال خودشان داده اند داده ایم طبع و توزیع بکنند و بعرض آقایان خواهد رسید در این موقع راپورت کمیسیون بودجه بمضمون ذیل قرائت شد.

کمیسیون بودجه روز یکشنبه ۲۲ ذیحجه سه ساعت بغروب مانده بریاست آقای مرتضی قلیخان تشکیل لایحه وزارت داخله راجع بتقاضای ۲۰۰۰۰ تومان برای مخارج ساختن ابنیه برای قرائتین سواحل بحر خزر قرائت شد پس از مذاکرات لازمه چون داشتن قرائتین در سواحل بحر خزر از لوازمات و باوجود راپورت کمیسیون حفظالصحه محل انکار نبوده کمیسیون بودجه تقاضای وزارت داخله را تصویب می نماید که بنظارت مجلس حفظالصحه رسمی ایران مبلغ ۲۰۰۰۰ تومان به مصرف قرائتینه سواحل بحر خزر و صفحات شمالی ایران برسد.

حاج سید ابراهیم - آنچه در کمیسیون بودجه مذاکره شد این بود که اینوجه بمصرف ساختن قرائتین خانه ها برسد و در راپورت اینطور نوشته شده است گویا اشتباه شده.

دکتر علیخان - بله آقایان در نظر دارند این يك چیزی است که اول در کمیسیون حفظالصحه مذاکره شد بعد برگشت بوزارت داخله که وزارت داخله آنرا بمجلس پیشنهاد کند و حاله عقیده بنده اینست که آنرا راپورت بکدفه قرائت شود که معلوم شود که اینوجه فقط برای ساختن ابنیه نیست بلکه برای سایر چیز های دیگر هم هست و علاوه بر آن باید حسابش را کمالا بمجلس حفظالصحه بپردازد و احتمال میرود که از این مبلغ هم کمتر خرج بشود و دیگر آنکه در اینمجلس حفظالصحه رسمی بکنفر نمایند باید از طرف مجلس شورای ملی حاضر شود حالا اینمطلب هم مدتی است که از مجلس حفظالصحه بوزارت داخله اخطار شده است و تا کنون جواب صحیحی در این باب نداده اند بنده عقیده ام اینست که هیچ ضرری شاید نداشته باشد اگر يك نفر نماینده رسمی از مجلس شورای ملی در مجلس حفظالصحه باشد که در خرج این مصارف بطور صحیح يك مراقبتی داشته باشد اگر چه دو نفر نماینده فعلا در مجلس حفظالصحه یکی دکتر امیر خان و یکی شاهزاده دکتر حیدر میرزا هستند ولی آنها بسمت عضویت هستند نه بسمت نمایندگی گمان میکنم در هر حال این بکنفر هم بعنوان رسمی از طرف مجلس باشد در آنجا ضرری نداشته باشد و بعقیده بنده راپورت کمیسیون حفظالصحه هم بکدفه خوانده شده عیبی ندارد

افتخار الواعظین - بنده می خواستم عرض کنم که در آن راپورتیکه حفظالصحه داده بوده اند بمجلس فقط برای ساختن قرائتین خانه های

سواحل بحر خزر نبوده یا که برای قرائتینه نقاطی بوده که مجلس حفظالصحه تصویب کند و در این راپورت می بینم نوشته است برای ساحل بحر خزر است و اما از بابت آنمسئله که آقای دکتر علی خان فرمودند که در حفظالصحه تقاضا میکنم يك نفر نماینده باشد عرض میکنم که تقاضای کمیسیون داخله آمده است و از طرف هیئت رئیسه ارجاع شده بود بکمیسیون داخله و کمیسیون داخله مشغول مذاکره شد ولی چون از آن نظامنامه اطلاع نداشت و نمی دانست کی نوشته شده و این عضویکه از طرف مجلس شورای ملی در آنجا خواهد بود بچه سمت شناخته خواهد شد این بود از مجلس بوزارت داخله نوشته شد که وزارت داخله نظریات خودش را در آن نظامنامه بکنند و بعد راپورت بدهد

کاشف - بنده قبلا اجازه گرفته بودم و خواستم عرض کنم که اسامی اعضاء کمیسیونهایی که در جلسه سابق انتخاب شدند خوانده شود و حالا تقاضا میکنم که در موقعش خوانده شود

ارباب کیخسرو - بنده در باب این راپورت اول میخواستم که از مخبر محترم سؤال کنم که این سواحل بحر خزری که اینجا ذکر شده عبارت از کجا هست آیا آنرا هم معین کرده اند یا اینکه مجهول است چون این مطلب هم باید معین باشد و مطلبی دیگر هم چون می بینم جنوب ایران يك قدری دور واقع شده است و نظری از راه حفظالصحه باید بآنجا شود و این نظریات فقط به شمال شده است و آنجا را در نظر نگرفته بلکه آن جا را محروم می نماید و چندین سال است که طاسون هندوستان معروف است که در آن حدود گاهی پیدا میشود و باز هیچ نظری بطرف قرائتینه جنوب نمی شود الان وبا در کرمان گاهی در شدت گاهی در ضعف است و باز نظری بطرف جنوب نمی شود فقط عنوان بنده این بود ببینم که آیا بطرف جنوب نظری هست و بعدا خواهند شد و شمال هم درین شهرها و بنادر سواحل بحر خزر معین است یعنی در کدام بنادر این قرائتینه ساخته می شود این معین است یاخیر.

شاهزاده سلیمان میرزا - پیشنهادیکه از وزارت داخله شده فقط ۲۰۰۰۰ تومان اعتبار خواسته و فقط اینجا قید کرده است از برای ابنیه قرائتینه اما راپورتی که از حفظالصحه همراه بود در آن شرح داده است که این مقدار از برای بنای ابنیه و سایر چیزهایی که در سرحد شمال باید ساخته شود و اما آنجا هایی که قرائتینه ساخته می شود اسم برده است انزلی و آستارا و بندر جز و مشهدسر [۴] [۵] هزار تومان هم ماشین بخار خواهند خرید و ۱۵ هزار تومان دیگر را برای بنا و دواجات و سایر لزومات خواسته اند این است آنچه که ما می خواهیم بدهیم از برای حفظالصحه و منحصر است بطرف شمال این نقاط معین است از برای ساختن قرائتین خانه ها و سایر چیزها و **وکیل التجار** - اولاً برای قرائتین که این وجه را نوشته اند به نظر بنده خیلی عجب آمد چرا که قرائتینه ابنیه ندارد عقیده بنده اینست اگر چه در جاهای دیگر می سازند ولی عقیده بنده اینست